

	ПОЛІТИЧНІ ЕЛІТИ ТА ПОЛІТИЧНЕ ЛІДЕРСТВО
	Ступінь вищої освіти – перший (бакалаврський) Семестр: 2 (весняний) 2025-2026 навч. року Кількість кредитів: 3, 90 годин Мова викладання: українська Дні, час, місце: Французький б-р, 24/26, за розкладом Консультації: Французький б-р, 24/26, к. 35, щотижнево за розкладом

СИЛАБУС

Викладач:	кандидат політ. наук, доцент Хорошилов Олег Юрійович
Кафедра:	політології
Контактна інформація:	khoroshylov77@onu.edu.ua

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі студентами буде здійснюватися через вказаний E-mail та очні зустрічі на консультаціях.

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Дисципліна спрямована на формування теоретичних і практичних знань про специфіку професійної діяльності індивідуальних та колективних суб'єктів політики, закономірності функціонування механізмів конкурентної взаємодії політичних еліт та лідерів за владу. Окрема увага присвячена участі політичних еліт та лідерів в ініціюванні фундаментальних суспільно-політичних та економічних трансформацій в межах глобального тренду демократизації.

Передумовою вивчення дисципліни є наявність у здобувача освіти знань з Всесвітньої історії, історії України, політології, теорії держави і права тощо.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Курс буде викладений у формі лекцій (16 год.) та практичних (14 год.) на очній формі навчання, та 6 годин лекцій, 4 години практичних занять на заочній формі навчання

СТРУКТУРА КУРСУ

Тема	Результати навчання	Завдання
1. Об'єкт, принципи, методи та структура елітології	Знати і розуміти об'єкт і предмет елітології; знати та розуміти принципи елітології: науковості, неупередженості, системності; знати та вміти використовувати методи елітології: біографічний підхід, конкретно-історичний підхід, структурно-функціональний підхід, метод психологічного портретування, метод фокус-груп, метод контент-аналізу виступів політика, метод дослідження електоральної географії тощо.	Питання, задачі, реферативні роботи
2. Витоки теорії еліт та класичні теорії елітології	Знати і розуміти еволюцію елітології як сфери наукового знання; знати та вміти застосовувати основні концепти елітології: «циркуляції еліт при владі» В. Парето, «політичний клас» Г. Москі, «залізний закон олігархізації» Р. Міхельса, ціннісні теорії елітизму (Г. Ласуел), теорії демократичного елітизму	Питання, задачі, реферативні роботи

	(Й. Шумпетер), концепція плюралізму еліт (Р. Даль), ліволіберальні концепції (Ч.-Р. Міллс, М. Паренті). Знати та розуміти особливості політичних еліт періоду глобалізації	
3. Політичні еліти країн Європи як суб'єкти процесів демократизації	Знати і розуміти сутність трансформаційного процесу демократизації, вміти визначати роль політичних еліт в його ініціюванні та визначенні змісту окремих етапів. Розуміти сутність «пактів еліт», як відправного етапу демократизації. Вміти визначати чинники, алгоритми реалізації, та наслідки укладання пактів. Розуміти специфіку початку демократичного транзиту в Україні та інших країнах Східної Європи. Знати специфіку застосування методики контент-аналізу з метою визначення ціннісного коду суб'єктів суспільно-політичної діяльності	Питання, задачі, реферативні роботи
4. Бюрократія та її роль в управлінні суспільством	Знати та розуміти роль бюрократії в управлінні сучасними політичними та економічними системами; розуміти основні закони функціонування бюрократії; вміти визначити причини девіацій у функціонуванні систем бюрократичного управління, пропонувати сценарії та засоби профілактики і боротьби з бюрократизмом	Питання, задачі, реферативні роботи
5. Соціальна природа політичного лідерства: теоретичний вимір	Знати та розуміти основні наукові підходи до пояснення феномену політичного лідерства; знати та розуміти функціональне призначення політичного лідерства, його типологію. Знати та розуміти вплив чинників, які детермінують політичне лідерство на макро-соціальному рівні. Знати та розуміти вплив чинників, які детермінують політичне лідерство на мікро-соціальному рівні.	Питання, задачі, реферативні роботи
6. Режимні характеристики політичного лідерства	Знати та розуміти специфіку функціонування політичного лідерства за умов авторитарного, тоталітарного, демократичного режимів. Вміти застосовувати критерії визначення основних параметрів функціонування політичних лідерів в умовах зазначених режимів	Питання, задачі, реферативні роботи
7. Психологічні теорії лідерства	Знати та розуміти основні теоретичні постулати класичних психологічних теорій, концепцій, гіпотез у поясненні природи та механізмів політичного лідерства. Знати та вміти застосовувати на практиці сучасні наукові знання щодо психології політичного лідерства	Питання, задачі, реферативні роботи
8. Механізми функціонування політичного лідерства. Лідер та команда	Знати та розуміти основні алгоритми взаємодії лідера та його команди. Вміти визначати психологічні механізми внутрішньо-групової взаємодії команд політичних лідерів. Розуміти та вміти визначати на практиці проявів таких феноменів внутрішньогрупової взаємодії, як конформізм, групове мислення тощо.	Питання, задачі, реферативні роботи.

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Грабіна Г. Політична еліта України як уособлення субкультури влади // Грані: науково-теоретичний альманах. Вип.3(131). – 2016 – С.55 – 61.
2. Радчук О. Занепад олігархії: як формуються нові політичні еліти в Україні // Аналітичний портал «Слово і Діло» – Режим доступу до ресурсу:

<https://www.slovoidilo.ua/2020/06/23/kolonka/aleksandr-radchuk/polityka/zanepad-oliharxiyi-yak-formuyutsya-novi-politychni-elity-ukrayini>

3. Сергатюк Д. А. Вітчизняне політичне елітотворення (1994 – 2004): виміри проблемності // Науковий журнал «Політикус». – 2017. – Вип.4. – С.13 – 18.

4. Рудакевич М. І. Ідейні основи та нормативні стандарти етики державних службовців країн Європейського Союзу [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.nbu.gov.ua/journals/Dtup/2006-1/txts/zmist.htm>.

5. Негулевський І. П. Трансформація політичного лідерства в сучасній Україні: соціокультурні чинники // Політикус. – 2021. - №2. – С.81 – 86.

6. Кармазіна М., Бевз Т., Горбатюк М., Зарич О. Регіональні політичні еліти в Україні: особливості формування, цінності та ідентичності (кінець 1991 – 2019 рр.). – Київ: ІПЕНД ім. І.Ф.Кураса НАН України, 2020. – 264 с.

7. Психологія управлінської діяльності лідера: навчальний посібник / Романовський О. Г., Пономарьов О. С., Гура Т. В., Книш А. Є., Бондаренко В. В. – Харків, 2017 р. – 100 с.

8. Хорошилов О. Ю. Політичні еліти та політичне лідерство : навч.-метод. посіб. / О. Ю. Хорошилов. – Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2022. – 95 с.

9. Хорошилов О.Ю. Естетичні засоби легітимації тоталітарних та неототалітарних політичних режимів //Політикус. Науковий журнал. Видавництво Гельветика, 2023. Випуск 1., С.66-71.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Інститут історії НАН України. Електронна бібліотека. Режим доступу до ресурсу: <http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?C21COM=F&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB>

2. Національна бібліотека імені В.І. Вернадського. Режим доступу до ресурсу: <http://www.nbu.gov.ua/>

3. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого. Режим доступу до ресурсу: <https://nlu.org.ua/>

4. Український інститут національної пам'яті. Режим доступу до ресурсу: <https://uinp.gov.ua/elektronni-vydannya>

5. Український історичний журнал. Електронна бібліотека. Режим доступу до ресурсу: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=EJRN&P21DBN=EJRN&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=JU U_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=I=&S21COLORTERMS=0&S21STR=journal

ОЦІНЮВАННЯ

Форма підсумкового контролю – залік

Теми практичних занять	Кількість балів за вид роботи	Разом балів	
		Очна	Заочна
1. Витоки теорії еліт та класичні теорії елітології	Опитування 0 – 10, участь у дискусії 0 – 10	0 – 20	0 – 25
2. Політичні еліти країн Європи як суб'єкти процесів демократизації	Реферативна робота 0 – 10, опитування, участь у дискусії 0 – 10	0 – 10	–
3. Бюрократія та її роль в управлінні суспільством	Реферативна робота 0 – 10, опитування 0 – 10	0 – 20	0–25
4. Соціальна природа політичного лідерства: теоретичний вимір	Реферативна робота 0 – 10, опитування, участь у дискусії 0 – 10	0 – 20	0–25
5. Режимні характеристики політичного лідерства	Реферативна робота 0 – 5, опитування, участь у дискусії 0 – 5	0 – 10	0–25
6. Психологічні теорії лідерства	Реферативна робота 0 – 5, опитування, участь у дискусії 0 – 5	0 – 10	–

7. Механізми функціонування політичного лідерства. Лідер та команда		0 – 10	–
	Всього за практичні заняття	100	
	<i>Якщо за результатами поточного контролю здобувач вищої освіти набрав 60 і більше балів, проте хоче полішити свій підсумковий результат, він може виконати залікове завдання і з урахуванням його результатів підвищити свою підсумкову оцінку з дисципліни</i>		

Проведення контролю результатів навчання здобувачів відбувається відповідно до Положення про організацію і проведення контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти Одеського національного університету імені І.І. Мечникова URL : https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/polozenya/poloz-org-kontrol_2022.pdf

ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (- 10%). Обов'язкова присутність здобувачів на підсумковому контролі. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин.

Політика щодо академічної доброчесності: регламентується Кодексом академічної доброчесності учасників освітнього процесу Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у освітній та науково-дослідній роботі учасників освітнього процесу та науковців Одеського національного університету імені І.І. Мечникова (<http://onu.edu.ua/uk/geninfo/official-documents>).

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим. В окремих випадках навчання може відбуватись он-лайн з використанням дистанційних технологій. Порядок та умови такого навчання регламентуються Положенням про організацію освітнього процесу в ОНУ (<http://onu.edu.ua/uk/geninfo/official-documents>). У випадку відсутності здобувача на лекції або практичному занятті він зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття через опитування в поза аудиторний час (час консультацій викладача). Невідпрацьовані заняття вважаються незданими і за них не нараховується оцінка в балах. У підсумку, оцінені за 100-бальною системою, знання здобувача відображаються у заліково-екзаменаційній відомості та індивідуальному плані.